

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta ja liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta ja liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 226/2021 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- ylilääkäri Paula Tiittala, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitusneuvos Liisa Katajamäki, sosiaali- ja terveysministeriö
- lakimies Maija Neva, sosiaali- ja terveysministeriö
- ylitarkastaja Monika Mutanen, liikenne- ja viestintäministeriö
- ylitarkastaja Helinä Teittinen, liikenne- ja viestintäministeriö
- kehittämisspäälikkö Aki Puustjärvi, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
- toiminnanjohtaja Nina Forsell, Lapin Matkailuelinkeinon liitto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Liikenne- ja viestintävirasto
- VR-Yhtymä Oy
- Suomen Kuntaliitto
- Finnair Oyj
- Linja-autoliitto
- Suomen Taksiliitto ry
- Suomen Varustamot ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti tartuntatautilakia (1227/2016) ja liikenteen palveluista annettua lakia (320/2017). Esityksen mukaan tartuntatautilain vuoden 2021 loppuun

Valiokunnan lausunto LiVL 35/2021 vp

saakka voimassa olevia covid-19-epidemiaan liittyvien väliaikaisten säännösten voimassaoloa jatkettaisiin 30.6.2022 asti. Vastaava muutos tehtäisiin lakiin liikenteen palveluista (179 a §) koskien aikataulu- ja reittitietojen ilmoittamista koskevaa sääntelyä.

Liikennealan kannalta sääntelyyn tässä vaiheessa ehdotetut sisällölliset muutokset ovat suhteellisen vähäisiä. Esitettyjä sisällöllisiä muutoksia on asiantuntijakuulemisessa pidetty pääosin perusteltuina tai ainakin ymmärrettävinä nykyisessä tilanteessa. Asiantuntijakuulemisessa myös ehdotusta sääntelyn voimassaolon jatkamisesta on pääosin pidetty perusteltuna. Kuulemisessa on kuitenkin ehdotettu sääntelylle myös esityksessä ehdotettua lyhyempää voimassaoloaikaa.

Matkustajamäärien rajoittaminen

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi matkustajamäärien väliaikaista rajoittamista henkilöliikenteessä ja tilojen väliaikaista sulkemista koskevaa sääntelyä siten, että viranomaisen päätöksenteon kriteereistä poistetaan ilmaantuvuusluku. Samalla tarkennetaan kunnan tai sairaanhoitopiirin alueella todettujen tartuntaryppäiden kriteeriä siten, että säännöksen soveltaminen edellyttää, että tartuntaryppäät alueella ovat merkittäviä ja ne voisivat aiheuttaa riskin uusien tartuntojen laajaan leviämiseen alueella.

Esitettyä muutosta ilmaantuvuusluvun poistamista on pidetty asiantuntijakuulemisessa asianmukaisena ja nähty, että se mahdollistaa tarvittaessa epidemian paikallisen tukahduttamisen samalla kun vältetään raskaammat rajoitukset sellaisilla alueilla, joilla ei ole samaan aikaan vastaavaa tarvetta rajoituksille.

Matkustajamäärien rajoittamisen tarpeeseen ylipäättään ja siitä saataviin hyötyihin on kuitenkin osin suhtauduttu liikennealan toimijoiden taholta kriittisesti ja tuotu muun muassa esille, että kyseisen sääntelyn soveltamisen tulisi olla aidosti viimesijaista.

Haittavaikutusten minimoiminen

Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille, että EU:n rokotetodistuksen käyttöönotto on ollut tähän asti onnistunut ratkaisu terveysturvallisen matkustuksen mahdollistamiseksi. Samalla on kuitenkin tuotu esille erityisesti lentoliikenteen osalta vakavia huolia siitä, että vaikka Euroopan sisäinen lentoliikenne on lisääntynyt, esimerkiksi kansainväliseen liikenteeseen keskittyvän Finnairin tilanne on edelleen vaikea ja erilaisten rokotustodistusten vastavuoroinen kansainvälinen tunnistaminen ei toimi vielä kaikilta osin saumattomasti. EU:n rokotetodistus on kuitenkin valiokunnan käsityksen mukaan tunnustettu varsin laajalti.

Korona-epidemian pitkittyessä erilaisten rajoitustoimenpiteiden aiheuttamien haittojen vaikutukset elinkeinoille ja muun muassa liikennealan toimijoille kasaantuvat. Valiokunta pitää tärkeänä, että tilanteen jatkumisen aiheuttamiin ongelmiin suomalaisten liikennealan toimijoiden kannalta pyritään löytämään ratkaisuja.

Valiokunnan lausunto LiVL 35/2021 vp

Finentry-palvelun hyödyntämisen kehittäminen

Valiokunta pitää hyvänä, että saadun selvityksen mukaan Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kehittämän Finentry-palvelun kautta on mahdollista helpottaa maahantuloon liittyvän matkustajainformaation käsittelyä. Asiantuntijakuulemisessa on kuitenkin tuotu näkemyksenä esille, että Finentry-palvelun tehokas käyttö maahantulon valvonnassa ja erityisesti toisen testin toteutumisen seurannassa vaatisi käytännössä sitä, että Finentry rinnastettaisiin EU PLF (passenger location form)-lomakkeeseen ja sen käytöstä tehtäisiin pakollista, kuten monissa muissa EU-maissa on saadun selvityksen mukaan toimittu. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että matkustajan tulisi itse tallentaa järjestelmään tietoja ja varata näytteenottoaika kaikilla niillä alueilla missä se on mahdollista.

Nykyinen vapaaehtoisuuteen perustuva Finentry-palvelun käyttö johtaa saadun selvityksen mukaan siihen, että rajanylityspisteissä joudutaan suurelta osin syöttämään henkilötietoja tietojärjestelmään käsin ammattilaisten toimesta mikä vie kapasiteettia tärkeämmältä toiminnalta ja testiajanvarauksen tekemiseen ei välttämättä jää aikaa. Samalla on tuotu esille, että kunnilla ei seurantatietojen perusteella näytä olevan riittäviä resursseja valvoa toista testiä koskevan vaatimuksen toteutumista. Asiantuntijakuulemisessa on myös tuotu esille, että valtionavustus HUS:lle covid-19-rajatestaustoiminnan järjestämiseksi loppuu 1.1.2022. Sen myötä myös nykyinen alueellisten näytteenottopisteiden alihankinta lakkaa, mikä asiantuntijalausannon mukaan todennäköisesti hankaloittaa niin sanottujen kakkostestien toteutumista. Kuulemisessa on tuotu näkemyksenä esille, että toista testiä koskevan vaatimuksen vaikuttavuuden varmistamiseksi tulisi arvioida alueellisen testaustoiminnan järjestäminen Finentry-palvelun yhteyteen siten, että riittävä testauskapasiteetti olisi eri alueilla olemassa.

Eräitä muita asiantuntijakuulemisessa esille tulleita näkökohtia

Kuntien maahan saapumisen yhteydessä liittyvien muun muassa todistusten tarkastamiseen ja käsittelyyn liittyvien tehtävien osalta on asian käsittelyn yhteydessä tuotu esille huoli kuntien resurssien riittävyydestä. Valiokunta katsoo, että tehtävistä ei saa aiheutua kunnille kohtuutonta taakkaa ja todistusten tarkistamiseen tulee löytää menettelyt, joilla voidaan riittävällä varmuudella varmistua myös esitettyjen todistusten oikeellisuudesta ja luotettavuudesta.

Maahantuloa koskevat säännökset koskevat esityksen mukaan vuonna 2006 tai aikaisemmin syntyneitä. Saadun selvityksen mukaan kaikissa maissa ei kuitenkaan anneta ainakaan vielä kahta rokotetta kaikille nuorille henkilöille ja esim. Lapin matkoja on saadun selvityksen mukaan peruutettu, koska perheissä on ollut nuoria, joilla ei ole ollut mahdollisuutta saada täyttä rokotesarjaa. Asiantuntijakuulemisessa on tästä syystä tuotu esille, että lain ikärajaksi olisi tarkoituksenmukaista määritellä syntymävuoden sijasta vähintään 16 vuoden ikä.

Asiantuntijakuulemisessa on tuotu näkemyksenä esille myös tarve valmistella koronapassin hyödyntämistä työpaikoilla. Koronapassin käytön laajentamisesta on saadun selvityksen mukaan olemassa kansainvälisesti hyviä kokemuksia ja esimerkiksi matkailualalla henkilöstön koronapassilla voisi olla myönteisiä vaikutuksia. Lisäksi asian käsittelyn yhteydessä on tuotu esille mm. covid19-pikatestien hyödyntämisen tarve.

Valiokunnan lausunto LiVL 35/2021 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Liikenne- ja viestintävaliokunta esittää,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 3.12.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Suna Kymäläinen sd
varapuheenjohtaja Ari Torniainen kesk
jäsen Pekka Aittakumpu kesk
jäsen Heikki Autto kok
jäsen Jari Kinnunen kok
jäsen Jouni Kotiaho ps
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Joonas Könttä kesk
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Mirka Soinikoski vihr
jäsen Paula Werning sd
varajäsen Jari Ronkainen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula

Valiokunnan lausunto LiVL 35/2021 vp
Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Valiokunnan kuulemisissa on käynyt ilmi, että tartuntatautilain väliaikaisen muutoksen maahantuloa koskevat määräykset eivät kaikilta osin ole tarkoituksenmukaisia epidemian torjumisen kannalta. Niin sanotun toisen testin vaatimus osana maahantuloa on asiantuntijakuulemisissa esiin nousseiden näkökulmien valossa epätarkoituksenmukaista resurssien käyttöä epidemian torjumisen kannalta ja kyseinen testaus onkin jäänyt suurelta osin toteutumatta. Testin vaatimisella lainsäädännössä on näin ollen vallitsevassa epidemiatilanteessa enemmän epäselvyyttä aiheuttavaa vaikutusta kuin todellista epidemiologista merkitystä.

Katsomme, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan tulisi mietintöä laatiessaan pyytää lausuntoa hallintovaliokunnalta, jonka tulisi arvioida, miten sääntelyä tulisi maahantulomääräysten osalta kehittää niin, että resurssit olisivat mahdollisimman tarkoituksenmukaisessa käytössä. Lisäksi sosiaali- ja terveysvaliokunnan tulisi tutkia mahdollisuutta, että toisen testin vaatimuksesta luovutaan tai sääntelyä kehitetään niin, että toisen testin vaatimuksen osalta voidaan laissa eriyttää maahantuloa koskevat määräykset liittyen lyhytaikaiseen vapaa-ajanmatkustukseen ja pitempiaikaiseen maassa työskentelyyn, opiskeluun tai muuhun maassa oleskeluun liittyen.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 3.12.2021

Heikki Autto kok
Jari Kinnunen kok